

**SPISY FILOZOFICKÉ FAKULTY
OSTRAVSKÉ UNIVERZITY**

**STUDIA HUMANITATIS
ARS HERMENEUTICA**

**METODOLOGIE A THEURGIE
HERMENEUTICKÉ INTERPRETACE
IV**

Kolektiv autorů

**UNIVERSITAS
OSTRAVIENSIS**
Facultas Philosophica

Ostrava 2012

STUDIA HUMANITATIS - ARS HERMENEUTICA
METODOLOGIE A THEURGIE HERMENEUTICKÉ INTERPRETACE IV

Kolektivní monografie

Recenzovali:

prof. dr hab. Jan Malicki – Uniwersytet Śląski w Katowicach
doc. PaedDr. Blažena Rudincová, CSc. – Ostravská univerzita

Vědecká redakce:

prof. PhDr. Miroslav Mikulášek, DrSc. – Ostravská univerzita
prof. PhDr. Jaroslav Hroch, CSc. – Masarykova univerzita
prof. PhDr. Zdeňka Kalnická, CSc. – Ostravská univerzita
PhDr. Jan Vorel, Ph.D. – Ostravská univerzita

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Studia humanitatis - Ars hermeneutica : metodologie a
theurgie hermeneutické interpretace IV / kolektiv autorů ;
[editor Jan Vorel]. -- Vyd. 1. -- V Ostravě : Ostravská
univerzita, Filozofická fakulta, 2012. -- (Spisy Filozofické
fakulty Ostravské univerzity ; č. 263/2012)
ISBN 978-80-7464-161-9

801.73 * 82.07 * 001.8

- hermeneutika
- hermeneutika -- dějiny
- interpretace (filozofie)
- interpretace a přijetí literárního díla
- vědecká metodologie
- kolektivní monografie

80 - Filologie [11]

Knihla vyšla s finanční podporou Studentské grantové soutěže specifického vysokoškolského výzkumu, grant č. SGS3/FF/2012 s názvem Situovaná věda: filozofické, politické, náboženské, etické, genderové a estetické kontexty produkce a využití poznání.

© Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2012
ISBN 978-80-7464-161-9

Obsah

K METODOLOGII HUMANITNÍCH VĚD NA FF OU	7
MIROSLAV MIKULÁŠEK <i>Kultura a „duchovnost“.</i> <i>Kultura v kleštích ireligiozity novodobé civilizace</i>	9
ZDEŇKA KALNICKÁ <i>Mínotaurus a jeho dcera. Příběh mýtu a obrazu</i>	27
JAROSLAV HROCH <i>Pragmatismus a hermeneutika</i>	45
DANIEL SLIVKA <i>Termín „hermeneutika“ v gréckom a slovenskom jazyku</i>	57
FILIP SVOBODA <i>Hermeneutický rozměr v Aristotelově pojetí vědy</i>	73
PETER ZLATOŠ <i>Hermeneutické aspekty interpretácie umeleckého diela v myslení M. Heideggera</i>	95
BORIS RAFAILOV <i>Gabriel Marcel – putující a hledající „filosof Světla“</i>	103
PETER CHVOJKA <i>Starozákonní myšlení a Derridova dekonstrukce</i>	119
DAVID SKALICKÝ <i>Smysl (dez)interpretace (z americké perspektivy)</i>	131

LENKA HOŘÍNKOVÁ KOUŘÍLOVÁ <i>K pojetí intuice ve filosofii Vladimíra Hoppeho</i>	141
RENÁTA BELIČOVÁ <i>K metodológii aktuálnej hudobnej estetiky</i>	155
LUKÁŠ HLOUCH <i>Kritika nové hermeneutiky v soudobé právní teorii</i>	167
CATHERINE ÉBERT-ZEMINOVÁ <i>Jazyk a literatura jakožto „domov bytí“</i>	185
JÁN GAVURA <i>Autor a subjekt v slovenskom (kon)texte</i>	195
HELENA ULBRECHTOVÁ <i>Autobiografie z onoho světa. Susan Taubes: Divorcing a Maria Rybakova: Anna Grom i jeje prizrak</i>	209
DAVID KOZEL <i>Archetypální analýza a interpretace hudebního díla s mytologickým námětem</i>	225
MICHAL ALTRICHTER <i>Janáčková Mša glagolskaja ve světle Vzkříšení</i>	235
ADRIÁNA KVOKAČKA <i>Možnosti (hermeneutickej) interpretácie klasickej kategórie vznešeného</i>	253
JANA SOŠKOVÁ <i>Interpretačné možnosti realistickej koncepcie S. Štúra a Mathauserovej koncepcie umeleckej situácie</i>	275

JANA RACLAVSKÁ	
<i>Maria Janion a polský romantismus</i>	289
LENKA NALDONIOVÁ	
<i>Hledání čtvrtého rozměru v díle Pavla Florenského</i>	297
JAN VOREL	
<i>Šaldovy cesty k duchovní integraci moderního umění</i>	313
VLADIMÍR ŠILER	
<i>Narativní etika</i>	335
EVA MARIA HRDINOVÁ	
<i>Hermeneutika jako možná metoda pro překlad liturgického textu</i>	359
ZUZANA TICHÁČKOVÁ	
<i>Hledání androgyna</i>	381
LUKÁŠ MAKKY	
<i>Estetická interpretácia pravekých artefaktov trácko–skýtskeho horizontu.....</i>	393
PETER MEGYEŠI	
<i>Interpretácia stredovekej legendy sv. Krištofa a jej dobových zobrazení z pohľadu archetypálnej hermeneutiky</i>	415
HANA ŘEHULKOVÁ	
<i>Typ hamletovský a donquijotský podle I. S. Turgeněva</i>	435
VLADIMÍR ŽATECKÝ	
<i>Theurgie ve filosofii náboženství Agrippy z Nettesheimu</i>	453
ANNA VALCEROVÁ	
<i>Novely Františka Švantnera</i>	467

IVANA RYČLOVÁ	
<i>Varlam Šalamov – Básnik Kolymy</i>	485
IGOR JELÍNEK	
<i>Психогерменевтика творчества Владимира Высоцкого</i>	499
ŽANETA PITTNEROVÁ	
<i>Slovanský mýtus ako metodologický predpoklad interpretácie prozaických textov Jany Bodnárovej, alebo „tiché dedičstvo opomenutých predkov“ vo feministických prienikoch do slovenskej literatúry</i>	511
MAREK BERNACKI	
<i>Czesław Miłosz „Moja podróż po Czechach” – hermeneutyczna interpretacja wiersza</i>	525
PETR HRONEK	
<i>Fikční světy: exaktní teorie literatury nebo pouhá metafora?</i>	537
<i>Iubilaeus annus – pedagoga a vědce – filosofa Jaroslava Hrocha</i>	559
<i>Jmenný rejstřík</i>	569
<i>Věcný rejstřík</i>	573
<i>About the authors</i>	577

K metodologii humanitních věd na FF OU

Setkání badatelů – filosofů, literárních vědců, filosofujících přírodovědců, právníků i spisovatelů přemýšlejících o otázkách spjatých s metodologií umění interpretace slovesnosti, uměleckého i filozofického textu se konají v dvouletém časovém rozmezí na FF OU v Ostravě již od r. 2005. Materiály z těchto setkání jsou zveřejňovány v monografických publikacích **Studia humanitatis – ars hermeneutica. Metodologie a theurgie hermeneutické interpretace** (první vyšla v r. 2006 [Universitas Ostraviensis 2006], druhá [obsahující materiály z konference konané v r. 2007] v r. 2009 [Universitas Ostraviensis 2009], třetí [z konference konané v r. 2010] v r. 2011 [Universitas Ostraviensis 2011], čtvrtá obsahuje příspěvky přednesené na konferenci v r. 2012).

Zkoumání autorů a autorek směřovalo k následujícím tematickým okruhům: filozofická a hlubinná hermeneutika, interpretace a rozumění, interpretace a americký dekonstruktivismus, život jako hermeneutická a biologická kategorie, „ztvárnění života“ v historickém románu, „vnitřní forma“ a „duchovní zření“ uměleckého artefaktu, otázky hermeneutické interpretace v literárněvědné rusistice a slavistice. Osobitá pozornost byla věnována hermeneutické interpretaci práva (místo a úloha právní hermeneutiky v právním myšlení) ale i teorii vědeckých informací jak v humanitních, tak i přírodních vědách. Prokazuje se tedy univerzální a přitom diferencující charakter hermeneutických postupů, které jsou aplikovatelné nejen ve světě vědy a umění, ale i praktického společenského života.

Účastníci konferencí promýšleli v průběhu let otázky filozofické, literárněvědné a archetypické hermeneutiky v interpretačním aktu: věnovali pozornost konstituování i proměnám umění interpretace v jeho dějinném vývoji (mj. i přínosu slovanských i západních myslitelů metodologii „ars interpretandi“ v minulosti i současnosti), řešili problematiku provázanosti poznatků humanitních, sociálních a přírodních věd (život jako hermeneutická a biologická kategorie, „eidetická biologie“) ve výkladu jevů bytí i uměleckého procesu. Soustavná badatelská pozornost byla a je věnována kontinuitě vědeckého poznání v oblasti hermeneutické interpretace práva (místo a úloha právní hermeneutiky v právním myšlení), teorie informace jak v humanitních, tak i v přírodních vědách. Účastníci konferencí rovněž studovali a odkrývali myšlenkový přínos nezaslouženě zapomínaných myslitelů (mj. V. Hoppeho), kteří vnesli do umění hermeneutického výkladu i do samotné theurgie bytí podnětné duchovědné impulsy, směřující k dalšímu rozpracování teorie

komplexní interpretace filozofického, právního, historického a literárního textu.

Ukazuje se, že soustavnou badatelskou pozornost vyžaduje problematika aplikace a probování i inovovaných metodologických a interpretačních postupů při filozofické reflexi jsoucna, jevů uměleckých děl (od teorie archetypů, přes teorii „fraktálů“ až po jev synestázie uměleckých tvarů), jeho vývoje (fenomén „chaosu“, „bifurkace“ evolučního procesu aj.) a také postavení tvůrčího ducha v chodu světa vůbec. Nicméně, hledání „duše“ díla, tvůrčího aktu i kulturních epoch (O. Spengler) v procesu jejich duchovního poznání („synésis pneumatiké“), tj. i poznání pravdy jsoucna a „smyslu“ jevů bytí, dění světa i proměn umění, poznání vycházející z reflexe archetypové hermeneutiky (C. G. Jung, J. Hillman) a také z kontemplaní estetiky teologické (T. Špidlík, M. Altrichter) vtiskující výkladu uměleckého díla hlubinný duchovnědný rozměr, nadále zůstává badatelským programem i soudobé „techné hermeneutiké“.

Vědecké sympozium, které se konalo v květnu r. 2012 (9.–10. 5.) na FF OU, pokračovalo v stimulování myšlenkové energie přemýšlivého mezinárodního „kolektivu tvořivých duchů“, který se konstituoval jako „svobodné duchovní centrum“ ve sféře „techné hermeneutiké“ jak při řešení komplexu otázek hermeneutické interpretace konkrétního textu (provázanosti různých druhů a forem umění i filozofického, uměnovědného, historického, právního, esteticko-teologického a diskursivního myšlení). Hermeneutické úsilí postihnout smysl bytí, výtvorů umění a kultury i dění světa vedla kolektiv organizátorů sympozia k tomu, aby jeho účastníci vedle permanentního promýšlení obecných teoretických aspektů a metodologie umění interpretace obraceli pozornost k analýze konkrétních otázek procesu tvoření – ať už ve filozofii či umění (morfologie, evoluce uměleckých forem či tvůrčích osobností) nebo v úvahách o etickém charakteru, dějinných paradoxech i směřování soudobé civilizace. Mravní dimenze vědeckého bádání tak nezbytné v době duchovní krize současného světa jsou podmínkou existence a rozvoje „artis hermeneuticae“.

prof. PhDr. Miroslav Mikulášek, DrSc.,

prof. PhDr. Jaroslav Hroch, CSc.,

doc. PhDr. Zdeňka Kalnická, CSc.

PhDr. Jan Vorel, Ph.D.